

Június 10-én négy évtizede annak, hogy alkotó erejének teljében, váratlanul meghalt **Lechner Ödön**, a kiváló építőművész, a haladást gátló stílushagyományoktól való elszakadás és a nemzeti szellemű magyar építőművészet megteremtésére törekvő mozgalom megindítója és zászlóvivője.

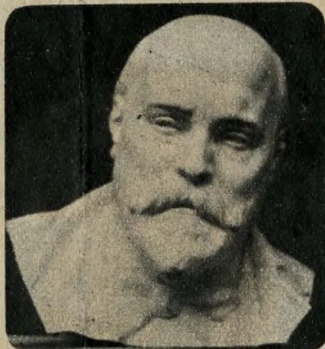
A magyar építőművészet már Lechner Ödön előtt is világviszonylatban elsőrendű építőmesterekkel büszkélkedett, mint Pollack Mihállyal, a Nemzeti Múzeum építőjével, Feszl Frigyesselel, aki a 60-as évek romantikus stílusának Európaszerte legművészebb művét alkotta meg a dunaparti Vigadóépületben és Ybl Miklóssal, a kora legszebb színházépülete, a budapesti Operaház, a Vámház, a Várbazár, a Bazilika megalkotójával. Kortársai voltak Steindl Imre, a Parlament-épület tervezője, Schulek Frigyes, a Halászbástya költői megálmodója, Hauszmann Alajos, a Kúria és a királyi Várpalota építőmestere. E nagyszabású alkotások mellett is kimagaslanak Lechner Ödön korai művei, a szegedi és kecskeméti városháza, a kőbányai nympalom, a Sztálin-úti MÁV nyugdíjintézeti bérház és a váciutcái bájós Thonet-ház.

Lechner Ödön a magyar építőművészetben történelmi szerepet akkor vállalt, amikor 1896-ban megalkotta az üllői-úti Iparművészeti Múzeum palotáját s vele forradalmasította stílushagyományokon kérődző építőművészetünket és irányít szabott a fiatalabb építészgárda haladást szolgáló törekvéseinek. Szerencsésebb sorsú nemzeteknél, zavartalanabb kulturális körülmények között kibontakozhatott a sajátos nemzeti építőstílus. Ezt a magyar építőművészet számára utólag kialakítandónak tartotta. Múzeumépületének felavatása után hatalmas vitairódalom bontakozott ki a sajtóban. Ő maga is propaganda cikket írt a »Művészet« folyóiratba és azt a büszke címet adta neki, hogy »Magyar formanyelv nem volt, hanem lesz«. Soha magyar művésztől annyit nem

Budapestre vonatkozó ujságcikkek		Osztályozás
Szerző:	<i>Lechner Jenő</i>	Tárj: 92
Cím:	EMLÉKEZÉS LECHNER ÖDÖNRE	Hely: <i>Lechner Ödön</i>
Forrás:	HALÁLÁNAK NEGYVENEDIK ÉVFORDULÓJÁN	Idő: <i>" 1934 "</i>
	<i>Művelt Nép</i>	Személy:
(Hely)	<i>1934. VI. 6.</i>	Helyszám:
	(Idő)	
	(Köt. v. füz.)	

írtak, senkit annyira nem ócsároltak és magasztaltak, mint őt.

Az egyidejűleg Európaszerte megindult modern építőmozgalom stílusirányát »szecesszió«-nak nevezték. De »a szecesszió nem stílus, hanem SZABADSÁG...«, írja 1897-ben Gerő Ödön egy Lechner Ödön-ről szóló lelkes cikkében. »Lázadás — írja — az ellen a művészet ellen, amelyet nem ő teremt, hanem amelyik őt dirigálja. Nagyobb forradalom, mint a reneszánszé volt...« Ezt a mozgalmat nálunk Lechner Ödön indítja meg, aki »földindulás közben tornyot épít, kaszálok között virágokat

LECHNER ÖDÖN
Farkas Ferenc portrétanulmánya
a Lechner-szoborhoz

ültet...« Megvádolják, hogy csak népi díszítő sallangokat

aggat francia reneszánsz és indus épületvázra, holott csak a hazai tradíciókból hiányzó tektonikus elemekért fordult a Kelet építőművészetéhez, ahová a magyar népi ornamentika rokonvonásai utalták. Ezt a keresést Gerő úgy jellemzi, hogy stílusa franciának indusnak pedig magyar. Újszerű formavilága nagyszámú követőt ihlet hasonló munkára. Némelyek, mint Bálint és Jámor, Komor és Jakab, Hegedűs Ármin és mások az ő formakincseiből merítenek. De nemzeti szellemű formakeresése más irányokba is tereledik, mert tanítása nyomán nagyszabású néprajzi és falukutató munkásság indul meg, melynek hatalmas felvételanyaga Huszka József, Malonyai Dezső, Groóh István, Kertész Róbert és Sváb Gyula gazdagon illusztrált kiadványaiban kerül a tervezők rajzasztalára. Hatásuk alatt egy új irány bontakozik ki Wigand Ede, Györgyi Dénes, Kós Károly, Zrumeczky Dezső, Lajta Béla, Janszky Béla és mások kezétől. Ők a Székelyföld népi építészeti elemeire támaszkodnak. Ebben a szellemben épültek a budapesti Állatkert akkori külföldön is feltűnést keltett pavilonjai, a Városmajor és zárdautcai, valamint a kiskunhalasi elemi iskolák, százával az állami tanyai iskolák stb. Külön úton járt Med-

gyaszal István, aki a veszprémi és soproni színház épületeivel kelt feltűnést, vasbeton technikájában a népi fafaragás motívumaival, míg e sorok írója a magyar pártázatos reneszánsz népi elemekkel átítatott építészeti tradícióinak szellemében volt követője a mesternek. Így épült a sárospataki tanítóképző, a kassai múzeum-és mezőkövesdi városháztervek, egy kalotaszegi impressziók ihletében fogant bérház-homlokzat a Mészöly-utcában stb.

Lechner Ödön maga is keresett új utakat. Így a Földtani Intézet és néhány lakóház homlokzatán mellőzte az indus építészetre támaszkodó tektonikus elemeket és mellőzte az ornamentálást is, kizárólag az építőanyagul szolgáló téglákkal alakítja architektúráját. A Postatakarékpénztár homlokzatain is a téglá dominál, mint díszítőanyag, de itt is, mint már az Iparművészeti palotánál, a hazai föld nyújtotta agyagból égetett mázas kerámiával kísérletezik.

Az építőművészetben, története folyamán, csaknem minden forma szerkezeti gondolatban gyökerezik és a különböző stílusok a téralkotás szerkezeti fejlődésével szervesen alakulnak ki. Ezért Lechner Ödön formaalakításai a mai vasbetonváz szerkezetekhez nehezen lenné-

nek alkalmazhatók. De munkásságának követésében nem is ez a lényeg, hanem az egyéni kezdeményezés bátor lendülete. A mai építészgárda tagjai a modern technikai és építőművészi elvekhez ragaszkodással és a nemzeti szellem kidomborításának akarásával, serkentsék egyéni szárnyalásra képzeletüket. Erre tanítanak Lechner Ödön merész egyéni alkotásai.

Kismarty-Lechner Jenő dr.

Lechner Ödön alkotása: az Iparművészeti Múzeum épülete
(Seidner felv.)